

**Univerzitet Crne Gore
Filozofski fakultet**

NJEGOŠEVI DANI 5
– Zbornik radova –

Nikšić, 4–7. septembra 2013. godine

Nikšić, 2015.

Univerzitet Crne Gore
Filozofski fakultet Nikšić
Institut za jezik i književnost
Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti

Uređivački odbor

Prof. dr Tatjana Đurišić-Bečanović (glavni i odgovorni urednik)
Prof. dr Rajka Glušica
Mr Nataša Jovović
Tamara Labudović

Recenzenti

Prof. dr hab. BOGUSŁAW ZIELIŃSKI
Prof. dr VLADIMIR OSOLNIK
Prof. dr hab. LECH MIODYŃSKI
Prof. dr TATJANA BEČANOVIĆ
Prof. dr IVO PRANJKOVIĆ
Prof. dr RAJKA GLUŠICA

Za izdavača
Prof. dr Marija Krivokapić

Glavni i odgovorni urednik
Prof. dr Tatjana Đurišić-Bečanović

Lektura i korektura
Mr Nataša Jovović
Tamara Labudović

Korice
Slobodan Vukićević

Izdavač
Filozofski fakultet Nikšić
Danila Bojovića bb.
www.ff.ac.me

Štampa
Ras Press d.o.o.

Tiraž
500

SADRŽAJ

POZDRAVNE RIJEČI

PROF. DR BLAGOJE CEROVIĆ, <i>dekan Filozofskog fakulteta</i>	11
VESELIN GRBOVIĆ, <i>predsjednik Opštine Nikšić</i>	13
PROF. DR RAJKA GLUŠICA	15
PROF. DR TATJANA BEČANOVIĆ, <i>predsjednik Organizacionog odbora</i>	19

NAUKA O KNJIŽEVNOSTI I KULTURI

ENVER KAZAZ

UTOPIJA NACIONALNE SLOBODE I OSMANOFOBNI DISKURS U NJEGOŠEVOM <i>GORSKOM VIJENCU</i>	25
---	----

ROBERT HODEL

O KANONIZACIJI CRNOGORSKE KNJIŽEVNOSTI U OKVIRU JEZIČKE GLOBALIZACIJE.....	39
---	----

BOGUSLAV ŽELJINSKI

PETAR II PETROVIĆ NJEKOŠ U OKVIRU USMENE TRADICIJE – NOVO ČITANJE	49
--	----

DOROTA GIL

IDEJNO-FILOZOFSKE KVALIFIKATORSKE ODREDNICE U TRADICIJI INTERPRETIRANJA RELIGIOZNE MISLI PETRA II PETROVIĆA NJEKOŠA ...	61
--	----

TATJANA ĐURIŠIĆ-BEČANOVIĆ

ODBRAMBENA FUNKCIJA NJEKOŠEVIH TEKSTOVA	71
---	----

MILANKA MIKOVIĆ I VLADIMIR PREMEC

PETAR II PETROVIĆ NJEKOŠ, VEČERNJA MOLITVA*	89
---	----

ГАБРИЈЕЛА ШУБЕРТ

ДВА РАЗЛИЧИТА ПРИСТУПА ПРЕВОЂЕЊУ <i>ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА</i> НА ЊЕМАЧКИ ЈЕЗИК (КАТАРИНА ЈОВАНОВИЋ И АЛОЈС ШМАУС).....	97
---	----

DRAGAN BOGOJEVIĆ, IVONA JOVANOVIĆ

ISPISI NA FRANCUSKOM JEZIKU U NJEKOŠEVOJ <i>BILJEŽNICI</i>	109
--	-----

ЛУСИ КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА

КАТЕГОРИЈА ПРОСТОРА У „ГОРСКОМ ВИЈЕНЦУ“ (ПРОСТОР У ФУНКЦИЈИ МЕНТАЛИТЕТА И ИДЕНТИТЕТА).....	123
---	-----

LJILJANA BANJANIN

NJEOŠ U ITALJANSKOJ UNIVERZITETSKOJ NASTAVI.....	133
--	-----

SRDAN VUKADINOVIĆ

NJEOŠEVA DJELA NA JUŽNOSLOVENSКИM TEATARSKIM SCENAMA.....	145
---	-----

VIOLETA DIMOVA

O DRUGOME I O DIJALOGU IZMEĐU MIKROKOSMOSA I MAKROKOSMOSA U <i>GORSKOM VIJENCU</i> – IMAGOLOŠKI ASPEKTI.....	155
---	-----

NJEGOŠEVI DANI 5

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP

Nikšić, 4–7. septembra 2013. godine

Njegošev književno stvaralaštvo

**Južnoslovenske književnosti i kulture nakon raspada
jugoslovenske semiosfere**

**Južnoslovenske književnosti i kulture u evropskoj vizuri
– imagološki aspekti**

Njegošev književnojezički izraz

**Crnogorski jezik i drugi južnoslovenski jezici u
dijahroniji**

Savremeni crnogorski jezik i drugi južnoslovenski jezici

Njegoš u istoriji i istoriografiji

**Metodologija savremene istoriografije u diskursu
južnoslovenskih istoriografa**

Луси Караниколова – Чочоровска

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“

Штип

**КАТЕГОРИЈА ПРОСТОР У „ГОРСКОМ ВЕНЦУ“
(ПРОСТОР У ФУНКЦИЈИ МЕНТАЛИТЕТА И ИДЕНТИТЕТА)**

АПСТРАКТ

Моја статија нуди једно од могућих читања културолошке категорије простор у „Горском венцу“, Петра Петровића Његоша.

Реч је о својевидном аналитичком третману „просторности“, најпре кроз изолираног а затим и контекстуалног тумачења ових литерарних ентитета који у тексту егзистирају као топоними, именице, придеви и синтагме са просторном конотацијом, а који се односе на менталитет и идентитет црногорски и општочовечки.

Статија даје и хронолошки приказ категорије менталитет, од антике до новог доба.

Просторни сегменти, које приказујем/тумачим у функцији менталитета и идентитета, најпре се квантифицирају а затим се и квалификују у оквирима добро познате слободарске оријентираности колосалне епске поеме „Горски венац,” великана црногорске културе Петра Петровића Његоша.

Немам већу амбицију изузев искреног и дакако могућег оптикума у односу на битне народносне (=идентитетских) факторе о малим народима, актуелним највероватније још пре велике епохе националног романтизма.

Кључне речи: простор, менталитет, идентитет, Црна Гора, земља, отаџбина, хришћанство, православје.

1. ПРОСТОР И МЕНТАЛИТЕТ

Кад се 26-ог априла, 1336-те године Франческо Петрарка попео на Мант Блан, величанствени простор који ће записнути његов поглед, одједанпут и чудновато и за њега самог, освојити близином који ће осетити у односу колосалне природе. Велики ће се поет наћи пред епохалном загонетком: како је могуће да се истовремено осети ошамућен природном лепотом, али и гневан на самог себе што допушта да се одушевљава нечему овоземског, а не само божанственом.¹

Овај податак из манускриптне оставштине ренесансног писца има непроценљиву важност. Он је белег еволуције средновековног европског човека, свакако оног образованог, а носи са собом радикално ново: “Поглед у предео, свесно и очевидно

¹Peter Dincelbaher,: „Istorija evropskog mentaliteta“, „Službeni glasnik“, Podgorica, 2009, str.510

окретање субјекта ка простору који га опкружује, а да то није посредавно религијским космосом”.²

Категорија простор у литератури је по много чему специфична. Због статичности коју симулира као утисак, због тога што функционише као “рупа у нарацији”³ зато што простор у тексту “постаје” опис, који међутим није статичан, а још мање безначајан.⁴

Као културолошка категорија, простор представља својеврстан куриозитет, највише ради могућности да уђе у сфери менталитета, а стим и идентитета и постане њихов знаменит белег.

Ако је наиме, Петрарка својим “писменим” одушевљењем француским Алпама обележио “напуштање” средњовековног и на мала врата унео нововековни менталитет у европској култури, тада се поимање простора античког човека односи на “дефинисање” т.з. отаџбинског простора, сакралног, унутарњег и јавног. У том смислу једна Хекторова реплика из Хомерове “Илијаде” да наиме: “Једна птица је најбоља: борити се за земљу отаца”,⁵ не може се рачунати за ирелевантним у односу важности отаџбинског осећања за његову родну Троју. Истим таквим начином, није небитно ни случајно то што су античка сакрална архитектонска здања била са отвореним крововима, т.ј. са отвором на крову – тако су успостављене просторне везе са божанствима.

Уношење емоција у уређењу унутрашњости, бар репрезентативних грађевина владетеља, говори о укусу, па и о размишљању тих људи. У том смислу, још већи значај о односу простора, као белег античког менталитета имају атинска Агора и римско Каракалово купатило, као масовни сабирни центри, тог, толико привлачног а уједно и блиског и далеког античког света.⁶

Сав тај „историски“ простор је остао исти временом. Смењивали су се само они који су кроз њега пролазили, по њему газили или у њега пребивали, да би повремено оставили и рушевине иза себе. Зато је он и постао обележје менталитета. Ако не националног, народног, онда бар колективног, античког, средњовековног, па и нововековног.

²Ibidem, str.509

³Barthes, Roland: “*L’effet de réel*” у књизи „Le bruissement de la langue“, aux Editions du Seuil, Paris, 1984, p.179-187.

⁴Опширније: Луси Караниколова: „*Описом во прозата*“, авторско издание, Скопје, 2011.

⁵Peter Dincelbaher,: „Istorija evropskog mentaliteta“, op.cit. str.492.

⁶Ibidem, str.491-500.

2. КВАНТИФИКАЦИЈА. КЛАСИФИКАЦИЈА. МОРФОЛОГИЈА.

Квантитативни биланс простора као засебног ентитета у Његошевем “Горском венцу”^{*} износи укупно 367 примерака, од којих 142 примерака су просторни ентитети који означавају отаџбински прстор; затим, 79 примерака су отаџбински топоними, а 29 просторне јединице обележавају христијански-православни простор (од којих су само 5 хрисћански топоними). Кроз поему се наиђе још на 11 просторних јединица које упућују на туђински, т.ј. исламски поробљени простор, 8 исламских топонима, 6 примерака исламског, т.ј. верског простора, 36 јединица које обележавају туђински, западни, ропски простор (Млетачка Република), 9 јединица т.з. братског простора и 16 јединица универзалног (општочовечког) простора.

У оквиру ове класификације категорије простора у ГВ која броји девет појединих категорија, посебно расчлањујемо најбројнију, она која обележава отаџбински простор, а да то нису отаџбински топоними. Она подлежи даљој класификацији, јер допушта да се у њеним оквирима специфицирају уже варијанте или показатеље т.з. отаџбинског простора:

-*Показатељи домаћег простора* (рид (30); земјава (31); „ширното поле“ (32); „земја мала“ (41); „овие ридје“ (84); „нашава земја“ (85); дома (110); „убаво поле“ (115), „Кај што в куќа гусла не се слуша/куќата е мртва и луѓето“ (69)).

-*Показатељи ропске ситуације народа* („гори крвави“ (32); „земја стенка“ (34); „небесата молчат“ (34)).

-*Показатељи непокора и отпора црногорског народа* („Црна Гора не се покорува“ (15); „од некрста земја да чистиме (16); „зошто змија в пазува раниме“ (22); „бојните полја“ (46)).

-*Показатељи црногорског хероизма* („светлото царство на песната“ (46); „нема умир Србин од Турчина/дур морено слатко не се стори“ (78)).

-*Показатељи славне, херјске прошлости Црногораца* (царство (20); држава (20), престол (20); „штом Обилиќ на поприште стапил“ (20)).

-*Показатељи народног суеверија* (гледањето во плешка: „насреде еве шуплива е“ (73)).

^{*}У даљем тексту користимо кратенице ГВ, ППЊ-а, а цитате, односно број страница из које преузимамо сваки засебни просторни ентитет стоји у заградима. Цитирамо по издању на македонском језику: Петар Петровиќ Његош: „Горски венец“, препев Блаже Конески, „Мисла, „Култура“, „Македонска книга“, Скопје, 1988.

Морфологија (градба) просторних ентитета у ГВ-у је таква да они могу бити једночлани, двочлани и трочлани. Веома се ретко наиђе на четворочлана просторна синтагма. Најчешће, то су граматичке именске речи (именице или придеви).

Једночлани просторни ентитети, без искључака, претстављивани су од: личних именица, кад је реч о отаџбинским, православним, ропским и исламским топонимима (Топола, Ловќен, Скадар, Острог, Никшиќи, Бока, Цетиње, потоа и Ерусалим, Стамбол и Травник) и општим именицима, који су у македонском препеву често членовани или пак у пежоративу: земја, поле, ридиште, земјава, море...

Двочлане просторне јединице који су и најбројније, по свом саставу претстављају синтагму од именице и придева, најчешће и склопови исте градбе, али у инверзији („честана гора“, „брегот морски“), затим предлог за место и именица („под грамада“, „в куќа“) и ређе, заменски придев и именица („овие ридишта“, „нашиве гори“).

Трочлане просторне синтагме који су свакако ређе од једночланих и двочланих, састављени су од склопа од именице + предлога за место + именице („гнездото на генијот“, „глушец в тиква“) и придев + именица + придев („дивите сурии азиски“).

Четворочлана просторна синтагма среће се корз текст свега двапут: „северната страна над езерото“, кад је састављена од придева + именице + предлог за место+ именице и „на улјарник тесно вратничето“, синтагма састављена од предлога за место + именице + придева + именице.

Као својеврски куриозитет, својом градбом, наметнула се једна петочлана синтагма која обележава хрисћански простор: „светлиот гроб на живот вечен“, састављена од придева + именице + предлога за место + именице + придева.

Морфологија просторних ентитета у ГВ-у дозвољава да се констатује да су они склопови супстантива и предлога за место. То значи да се уопште или сасвим мало наилази на синтагме у којима партиципирају глаголи. У процесу изолације, систематизације и анализе ових елемената у Његошевом ГВ-у наишле смо и на два сустава именице и глагола („земјата стенка“ и „небесата молчат“), у којим супстантив имплицира простор. Вероватно овај квантитативни и технички податак, иако веома мало утиче на укупни значај поеме, постаје интересантан из позиције категорије простора, којој је и онако наметнут квалификатив о иманетној атемпоралности.

3. О ОТАЏБИНСКОМ ПРОСТОРУ

Једно површно, па макар и лаичко читање ГВ-а указаће нам о масовности просторних јединица у којима доминирају они „домаћег“ порекла. Оне су најбројније и семантички најагресивније. Семантички ефекат ових просторних јединица није успешно „затскривен“, он није имплициран у некој „тешкој“ метафори или симболу. Толико је

очевидан и безмало експлицитан да није потребан велики напор у његовом одгонетању. Семантика отаџбинских просторних ентитета, где убрајамо не само отаџбинске јединице и топониме већ и оне које се односе на т.з. хришћански/православни простор, је, ни мање ни више, домаћа и отаџбинска. “То је предивна песма о борби и слободи и снажна осуда тираније и нечовечности“, рећи ће македонски јужнославист Димче Левков.⁷ Видо Латковић пак, потенцира универзализацију основног предмета интереса у епској поеми. „Предмет у ‘Горском венцу’, схваћен конкретно као историски догађај је специфично наш, националан, чак и локалан. Али том, временом и простором везаном догађају, са јаким уметничким пробивом човековог у човеку, Његош даје општочовечки значај као борба за слободу, борба против тираније (... борба између два урагана, како се једном и сам изразио“.⁸

Домаће, отаџбинско па и локално су најчешће посматрани кроз призму националног. Зато, за особито узбудљив сматрамо подухват, томе „домаћем“ и „локалном“ за које унапред и одавно знате да је национално и „црногоско“ и да у сржи носи идентитетски белег, приступите са гледне тачке категорије простора, која отвара пут, без превише „камена спотицаја“ поново до националног - идентитета и менталитета. Ево шта она нуди.

Најприје „општи“, отаџбински просторни ентитети, који не случајно су и најбројнији. Њихова изолованост из контекста и анализа указују на доминацију јединица: гора, земља, поље, брдо, море и небо. Они су својевидни заједнички именоватељ семантичке области коју називамо отаџбински простор. Он пак, својеврсно опредељава, или још боље казано предодређује црногорски менталитет. Тако, „честе горе“ нису само „рамне горе“ и „крваве горе“, него су уједно и „наше горе“. Земља није само „мала земља“ и „гробље“ и „поље“ и „камен“. Она је и „дом“ и „кућа“. И овде није реч само о домаћем географском простору. Он се виšekратно мултиплицира, али – у времену. Тако, тај простор има своју историску димензију, тада кад је „престо“, „царство“ и „држава“. Тад је он приказ и показ историског менталитета, 16-ог или 17-ог века,^{*} али и 19-ог уједно. Значи, тај простор је презентни и Његошев.

Историја и презент просторних ентитета, нужно, по природи ствари, теже ка будућност, претендују ка своме футуру. Њега „видимо“ данас. На истом простору, време је прошло, али су остали дубоки национални трагови, остали су понос, непокор и стаменитост. Исте или веома сличне црногорским стенама, брдима и пољима, сличне том

⁷Димче Левков: „Петар Петровиќ Његош (1813-1851)“, во книгата: Петар Петровиќ Његош „Горски венец“, Мисла, Култура, Македонска книга, Скопје, 1988, стр. 149.

⁸ВидоЛатковић: „Петар Петровић Његош“, “Нолит”, Београд, 1963, стр. 193

*Не постоје прецизне информације о томе када се тачно десио овај настан са „локалним димензијама“ – „(...) потрага за потурченицима у Црној Гори. Тај настан, о коме недостају ближе историске податке, Његош га је датирао, на почетку епа – краја 17-ог века. Постоје мишлења да се могао десити и у 16-ом, или можда у 18 – ом веку“. Погледај: Видо Латковић: “Петар Петровић Његош”, “Нолит”, Библиотека “Портрети”, Београд, 1963, стр. 194.

најплавијем мору на свету, том малом али ведром и слободарском парчету неба. Ето, то читамо у овим наоко обичним на првом погледу, можда и безначајним, и ако већ нису такви, онда „простим“ текстовним опредељењима о простору. Тај типично црногорски отаџбински простор и његови кроз нарацију „разбачени“ просторни ентитети, сасвим одговарају лесно одгатљивим метафорама иза којих се крију менталитет и идентитет – црногорски.

Отаџбински простор збогађују и отаџбински топоними и хришћански/православни просторни ентитети.

Отаџбински топоними, ближе, конкретније па и експлицитније надопунују отаџбински простор. Јер, наиме, простор у ГВ-у је простор Ловћена (13) и Цетиња (109) и Скадра (18,94) и Острога (18) и Никшића (24) и Подгорице (49) и Котра (60) и Новог Града (54) и Боке (68) и Бара (90). То је и историски простор Косова (16) и Тополе (7).

Сличну функцију у прилогу истакнућа отаџбинског менталитета имају и христијанска, односно православна обележја. Ову категорију претстављују хришћанске просторне јединице типа: „црква“ (107), „пред црква“ (107), „сквернатиот олтар“ (99), „(...) Христова вера/ од истока дури до запада“ (77), који указују колико вера доприноси у процесу уједињења једног етноса. У ствари, доследно поштовање и практиковање православља које је силно изражено у Његошевој епској поеми је један од кључних фактора не само колективног јединства овог малог народа кроз векове него и приказ једног од најбитнијих обележја његовог менталитета.

Анализу јединица које чине широко поље т.з. отаџбинског простора у ГВ-у ППЊ-а заокружујемо навођењем општохришћанских топонима као: Јерусалим (97), Витлеем (104), Света гора (97), Атонска гора (104), свети Кијев (104). Они више не припадају само отаџбинском простору, већ улазе у онај потенцијал текста који претендује ка универзализацију.

4. ЗА О ТУЋИНСКОМ ПРОСТОРУ

Семантичко поље т.з. туђинског простора, састављен из категорија: туђински (исламски) ропски простор, затим туђински (исламски) верски простор, исламски поробљавајући топоними и туђински (западни) простор – Млетачка Република, при свему што је туђински, веома много доприноси о препозавању менталитета и идентитета црногорског. Туђинска обележја о простору, квантитативно знатно малобројнији, такође, претстављују својеврсно надопуњење отаџбинских просторних ентитета. То је онај простор, углавном ропски или поробитељски у односу коме се изражава отпор, пркос, гордост и стаменитост. То је већ довољно добра опредељба која је у функцији разоткривања менталитета, јер све туђинске просторне јединице у себи имплицирају и отпор и пркос и неприфаћање туђинског. У ствари, то је основна тенденција ове епске поеме. Наиме, иако се у суштини ради о ропским просторним ентитетима, они, на “први

поглед” остају то, али ако се дубље “загледамо” постаје јасно да у суштини подржавају отаџбинско и општочовечко.

Туђински простор у ГВ-у ППЊ-а је источни и западни, али оштрило отпора и непокора је главно усмерено ка источним поробљивачима (=исламски ропски/поробитељски) у односу којих се констатује: „Над мене *небо* затворено“ (14). Или пак, изражава се гнев и отпор, имплицитно у нараторком тону: „Чумо клета да би бог те убил/али малу *пола свет* ти беше“ (14), односно: „На *трон* седиш со кривина земен“ (14) (курз. Л.К.). Такав је став/тон поета, односно наратора и у односу јединица које означавају исламски верски простор: минари, џамии (42), кули (43), остри минариња (43), Кабо света (42). Из источних ропских просторних ентитета остаје да се наброје неколико ропских поробљавајучих топонима: Стамбол (8), Азија (13), Цариград (37), Травник (81,83).

Однос према западним поробљавајучим, односно ропским простором – Млетачка Република, обојен је слабом дозом сатире – све што Црногорац Драшко сретне и види код Млетака, све је изложено потсмеху. У ствари, управо у таквом експлицитном неприхваћању и исмевању млетачке културе, управо у тој различности, долази до изражаја национални идентитет. Ипак, у акцентирању “млетачких” просторних ентитета, највише се истачу они који на себе “трпе” не само презир и потсмех већ и отпор и гордост. Млетачки урбани простор садржи: „градски улици“ (63) и „куќа велја“ (64), али и „*судот* (...) од турскиот малку поарен“ (64) и „Тие таму луѓе врзуваа/и во *тесни визби* ги давеа“ (65), односно „фрла робје на *гемија*“ (65) (КУРЗ. Л.К.).

Туђински простор у ГВ-у, са својим разнородним просторним јединицама остварује јединствену функцију – потенцира отаџбинско, “даје” веће значење од оног које наоко има и коначно, преко себе, преко своје “туђинске” семантике упућује на “обрнути” менталитет и идентитет од домаћег.

5. О УНИВЕРЗАЛНОМ ПРОСТОРУ

Ван анализе два крупна и “супротстављена” просторна табора – отаџбинског и туђинског остају малобројније, али не и мање значајније јединице које улазе у корпус т.з. братског или универзалног простора. Братски простор сачињавају само неколико, да их назовемо балканским топонимима Босна (99), Албанија (99), Ријека (113)), а његова је функција да преко себе прикаже сличну судбину, односно менталитет братског народа црногорском.

Присуство т.з. универзалних обележја простора је очекивано, ако се зна да је идејна наоштреност Његошевог ГВ-а управо таква - универзална и општочовечка, тачније антииранска и слободарска. Универзални простор сачињавају уобичајени просторни елементи типа: земјава (97), светов (97), потоа „кон *небото*“ (99), „под покривот *сјаен*“ (99), па море (106), *небото* (106), „в *небо*“ (112), „в *свет*“ (112), „од *гроб*“ (117), кои се формално по ничему не разликују од “општих” просторних ентитета. Оно што јединице

универзалног простора чини упечатљивим је њихова учестала фреквенција ка крају поеме, кад свеукупна мисловна маса поеме већ почиње да се универзализира у правцу слободарског и антииранског. Просторне јединице које одређујемо као универзалне, сами за собом нису тако семантички моћне у односу тој општој универзализацији. Али, они остају контекстуални маргинални елементи који својом свеукупношћу ипак учествују у квалитативном билансу ГВ-а ППЊ-а.

6. КОМЕНТАР

Слободарска и антиропска тематика ГВ-а ППЊ-а, у својој основи локална и национална, а која се спонтано универзализира и постаје општочовечка су одавно апсолвирана у литератури о Његошу. И третман категорије простор не иде даље од установљених оквира, нити пак је такав циљ.

Наша намера је у том погледу веома човечна и, ако не суседска, онда бар “братска”.

Јер наине, не говори се ништа ново ако се каже да сваки стих Његошевог ГВ-а “дише” типичним црногорским менталитетом. И можда вам се неће учинити ништа особито сазнање што ће те на свакој страници штампаног текста наићи на ентитет “земља” у различитим варијантама. И неће требати много труда, чак и за неупућеног читатеља, њу, земљу, да идентификује са црногорском. Управо та земља, те горе, та поља, и још то море и то небо су живи свовремени сведоци времена. Простор је постао сведок времена, у њему се исписавала национална историја, која је дала легитимитет црногорског менталитета и идентитета, да се исти они квалификују као непокорни, горди, тврдокорни, пркосни. Као и простор са којег су се изродили.

Таква је нарав малих, а великих народа, којима – нећемо се уздржати коментара – и ми припадамо.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Barthes, Roland: “L’ effet de réel“ у књизи „Le bruissement de la langue“, aux Editions du Seul, Paris, 1984;
2. Dincelbaher, Peter: „Историја европског менталитета“ „„Službeni glasnik“, Podgorica, 2009;
3. Георгиевска-Јаковлева, Лорета (2012): Идентитет(и), Институт за македонска литература, Скопје, 2012;
4. Историја I, Vuk Karadžić, Beograd, 1986 god. Priredio d-r Jože Kastelić;
5. Караниколова, Луси: „Описот во прозата“, авторско издание, Скопје, 2011;
6. Крамариќ, Златко, Идентитет, текст, нација, Табернакул, Скопје, 2010;

7. Латковић, Видо: “Петар Петровић Његош”, “Нолит”, Библиотека “Портрети”, Београд, 1963;
8. Левков, Димче: „Петар Петровиќ Његош (1813-1851)“, у књизи: Петар Петровиќ Његош „Горски венец“, Мисла, Култура, Македонска книга, Скопје, 1988
9. Мојсиева-Гушева, Јасмина, Во потрага по себеси, Институт за македонска литература, Скопје, 2010;
10. Rim, svjetska prijestolnica, у књизи: Drevne civilizacije, Velike culture svijeta, priredio Fabio Bourbon, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004 , str. 72-83.
11. Његош, Петар Петровиќ: „Горски венец“, „Мисла“, „Култура“, „Македонска книга“, Скопје, 1988, Препев Блаже Конески.

CATEGORY SPACE IN "Mountain Wreath"

(Space for the purpose of mentality and identity)

SUMMARY

My article offers one possible reading of the the culturological category space in " The Mountain Wreath" by Petar Petrovic Njegosh.

It is a kind of analytical treatment of "spaciousness", as first by isolated and then by contextual interpretation of those entities in literary that exist in text as toponyms, nouns, adjectives and syntagms with spatial connotation, and concerning the Montenegrin and humane identity and mentality.

The article gives a chronological display of category mentality, from antiquity to the new age.

The spatial segments that I show / interpret in function of the mentality and identity, at first quantify and then qualify within the framework of the well-known libertarian orientation of colossal epic poem "The Mountain Wreath" of the Great Man of culture of Montenegro, Petar Petrovic Njegosh.

No higher ambition than honest and of course, possible optikum regarding major national (= identity) factors for small nations, that have been probably actual since the time before current grand epoch of national romanticism.

Keywords: space, mentality, identity, Montenegro, ground, country, Christianity, Orthodoxy.

